

DE VAN HORNE'S, AANVULLINGEN EN ALTERNATIEVEN

Hans Vogels

1. Inleiding

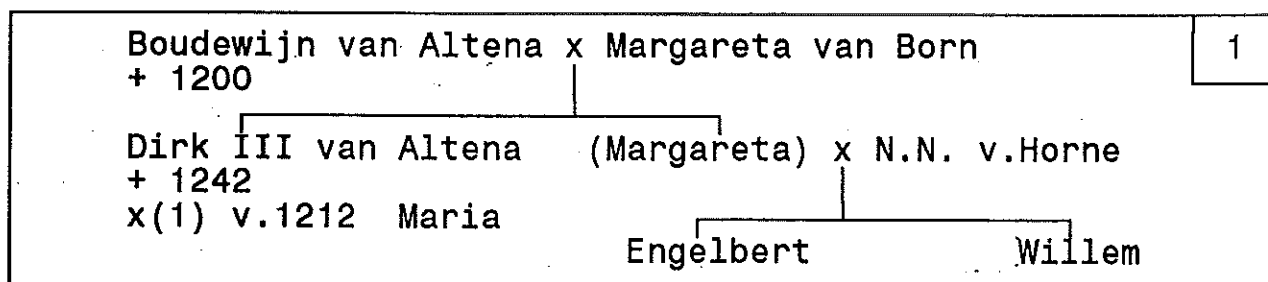
Nu in het midden van jaren negentig mag wel worden verondersteld, dat de betekenis van de families van Horne en Altena voor de geschiedenis van Eindhoven genoegzaam bekend is. Het recentelijk verschenen artikel van Jan Melssen over "De geschiedenis van Eindhoven tot omstreeks 1570" geeft op heldere wijze de laatste stand van zaken weer. (1)

Met betrekking tot de geschiedenis en genealogie van de bovengenoemde heren is menig artikel verschenen, zowel in uitgaven met een landelijk, als met een lokaal bereik. Het is echter de verdienste van drs. T. Klaversma, dat er een betrouwbare genealogische basis bestaat voor verder onderzoek. Vanaf 1969 heeft hij diverse publicaties het licht doen zien over de heren van Cranendonk en Eindhoven, de geslachten van Altena en Horne en de heren van Horne, Altena, Weert en Kortessem (zie bijlage). Zijn publicaties zitten boordevol met informatie en nuttige verwijzingen en het is daarom vreemd dat ze nog deels onbekend zijn bij een groter publiek. (2) Wie nu op de gedachte komt, dat er dan wellicht niets meer valt uit te zoeken, kan ik geruststellen. Klaversma heeft voldoende informatie aangedragen om enkele zijpaden verder te bewandelen en om het een en ander eens vanuit andere invalshoeken te benaderen.

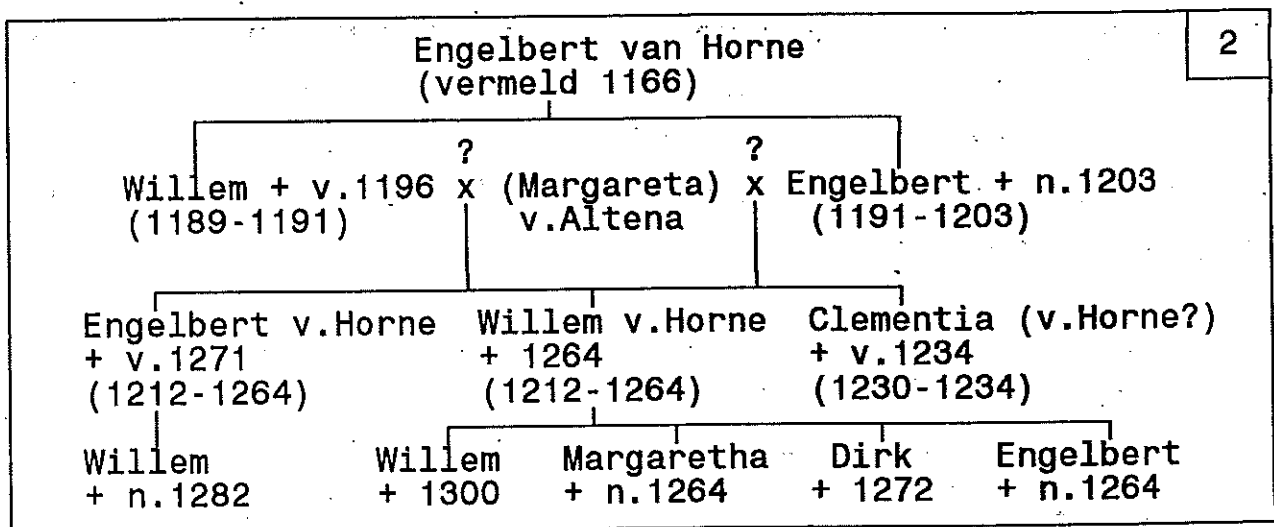
2. Willem van Horne sr.

In het begin van de 13e eeuw verschijnt in het voetlicht het broederpaar Engelbert en Willem van Horne. In 1212

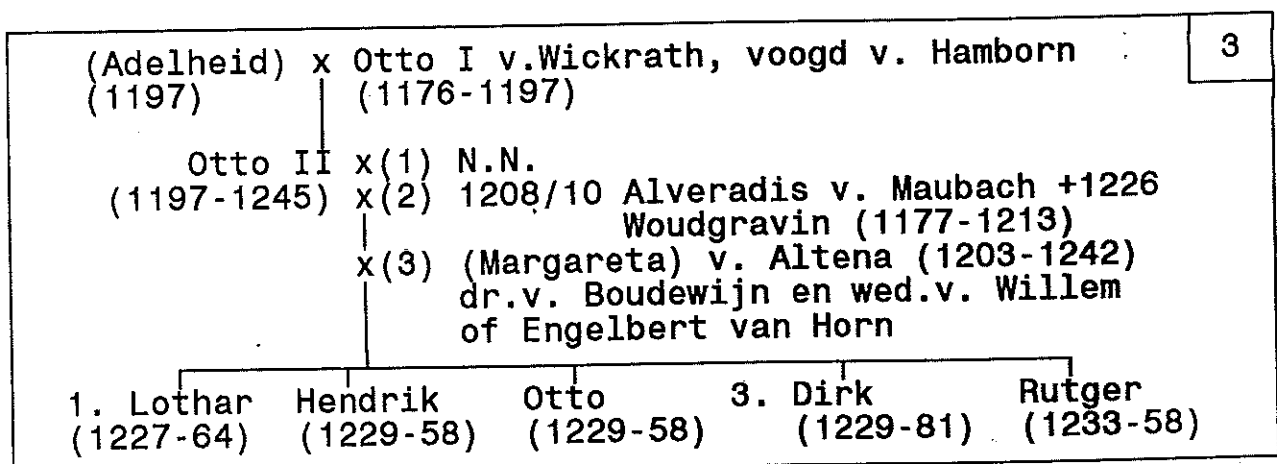
worden deze twee broers voor het eerst genoemd als getuige in een oorkonde van hun oom Dirk III, heer van Altena, en diens eerste vrouw Maria. Uit dit feit valt op te maken dat beiden dan minstens de leeftijd van 14 jaar moeten hebben gehad.(3)

Hun moeder was een zuster van Dirk III, heer van Altena. We kennen haar naam niet, maar volgens de traditie heette zij Margareta.(4) Om die reden plaats ik in dit artikel haar naam tussen haakjes. Het broederpaar had waarschijnlijk ook nog een zuster Clementia, die in 1230 wordt genoemd als vrouw van Gerard, heer van Malberg. In of kort voor 1234 is zij reeds overleden.(5) Als hun vader wordt meestal een Willem van Horne genoemd of diens broer Engelbert, hierover bestaat nog geen zekerheid.(6) In 1189 was een Willem van Horne een vooraanstaande getuige in een oorkonde van Rutger van Merum, en in een oorkonde van 1191 getuigde hij waarschijnlijk opnieuw als een van twee niet met voornaam genoemde Van Horne-broers. Engelbert van Horne was waarschijnlijk de andere broer die in de oorkonde van 1191 werd vermeld. Engelberts andere vermeldingen dateren van ca.1196 en uit 1203.(7) Juist omdat Willem van Horne in de oorkonde van ca.1196 en later ontbreekt en zijn "getuigeplaats" door Engelbert is overgenomen, veronderstelt Klaversma dat Willem van Horne tussen 1191 en ca.1196 is overleden.(8) Met betrekking tot het vaderschap van de gebroeders spreekt hij zich niet uit, hij vermeldt beide mogelijkheden.

De tussen haakjes weergegeven jaartallen hebben betrekking op de vermeldingsjaren van deze personen. Hoewel Klaversma zich op de vlakte houdt, is het toch mogelijk om, mede met zijn gegevens, zekerheid te verkrijgen. Hun moeder (Margareta) hertrouwde met de weduwnaar Otto II, heer van Wickerode, en kreeg bij hem nog minstens twee kinderen van wie Dirk en Rutger van Wickerode met naam bekend zijn.(9) De in Nederland gebezigde naam Van Wickerode wordt in het Duits als Von Wickrath geschreven. Wie onderzoek doet naar Middeleeuwse families komt vaak uit bij een bekend Duits naslagwerk: de "Europaischen Stammtafeln".(10) Deel VII (Neue Folge) tafel 142 vermeldt "Die Herren von Wickrath, aus dem Haus der Grafen von Ahr". Op deze genealogische tabel staat met betrekking tot Otto II de volgende informatie:

Als we bedenken dat (Margareta)'s kinderen uit haar eerste huwelijk in 1212 minstens 14 jaar zijn, dan kunnen we in ieder geval daaruit afleiden, dat Engelbert en Willem in 1198 of eerder geboren zijn. Volgens bovenstaande informatie is Otto II van Wickerode na de dood van zijn tweede vrouw in 1226, hertrouwd met hun moeder en heeft hij daarbij nog twee zonen verwekt die respectievelijk in 1229 en 1233 voor het eerst worden vermeld. Dit gegeven, alsmede de vermeldingen (1203-1242) (11) van (Margareta), scheppen ernstige twijfel aan de juistheid ervan. De eerste optredens van Dirk en Rutger van Wickerode in 1229 en 1233 zijn een aanwijzing dat deze gebroeders, weer uitgaand van de minimale 14-jarige leeftijd, respectievelijk in 1215 en 1219 of eerder geboren moeten zijn. Er is geen enkele aanleiding om Dirk en Rutger als buiten-echtelijke kinderen van (Margareta) en Otto II te beschouwen. Eberhard Quadflieg en G.Aders (12) geven in een andere bron over Alveradis de volgende afwijkende informatie:

Alveradis (1177-1221), erfdr.v. Maubach x(1) (1177) Willem II +1207, gr.v. Gulik x(2) (1208) Otto +1245, hr.v. Wickrath
---

Veel schieten we er niet mee op, want Alveradis van Maubach is ook hier nog te lang in leven. Bovendien staat het vast dat deze Alveradis onmogelijk de moeder van Dirk en Rutger kan zijn. Indien (Margareta) van Altena zowel de moeder was van Engelbert en Willem van Horne, als van Dirk en Rutger van Wickerode, dan is er maar een oplossing: (Margareta) van Altena was de tweede echtgenote van Otto II van Wickerode. Ook Klaversma komt tot deze veronderstelling: "Alles wijst er op, dat de moeder van Willem en Engelbert van Horne, een tweede huwelijk aanging met Otto, heer van Wickerode, voor wie het waarschijnlijk ook het tweede huwelijk is geweest".(13)

Alveradis, erfdochter van Maubach, was als weduwe van graaf Willem van Gulik ongetwijfeld in het bezit van een weduwegoed. Hoewel zij ouder was, vormde zij toch een goede huwelijkspartij voor de jongere weduwnaar Otto, die al nageslacht had. Otto had uit zijn eerste huwelijk minstens drie en uit zijn tweede huwelijk minstens twee kinderen. De kans is groot dat er naast zonen ook nog dochters waren. Klaversma veronderstelt dat Clementia, de vrouw van Gerard van Malberg, een zuster was van Engelbert en Willem van Horne. Het is echter heel goed mogelijk, dat ze een halfzus van de broers was. Van Clementia is een zoon met naam Otto bekend.(14) Helaas helpt ons dit niet veel verder, omdat ook in de familie Van Malberg de voornaam Otto voorkwam.(15) Toch voel ik veel voor de opvatting dat Clementia gezien moet worden als een halfzus. In de tijd waarover wij nu spreken was het de gewoonte dat adellijke dochters al vroeg werden uitgehuwelijkt of in een klooster werden ondergebracht. Het Middeleeuwse canonieke recht bepaalde de minimale huwelijksleeftijd van de vrouw op 12 jaar en die van de man op 14 jaar.(16) Het huwelijk werd daarentegen pas voltrokken na de eerste menstruatie van de vrouw. Hoewel Zondervan constateert dat de "procreatieve" leeftijd van de vrouw toen tenminste op 16 à 17 jaar lag,(17) ben ik van mening dat het veiliger is om voor de huwelijksleeftijd een ruimere marge te nemen en te stellen dat adellijke dochters huwden tussen hun 15e en 20e jaar.(18)

Clementia was gehuwd met Gerard, heer van Malberg. Beiden zien we het voor eerst in een oorkonde van 1230 in samenhang met de Van Hornes. Als Clementia een volle zus zou zijn geweest van Engelbert en Willem van Horne, waren we haar en haar echtgenoot, mijns inziens, al veel eerder tegengekomen als getuige of belanghebbende, in een Van Horne- of Van Altena-oorkonde.

De persoonsnamen Dirk en Rutger, van de twee halfbroers Van Wickerode, doen op het eerste oog ook vreemd aan, omdat namen als Boudewijn en Willem of Engelbert (naar grootvader en eerste echtgenoot) eerder voor keuze in aanmerking zouden komen. Misschien zijn kinderen met deze naam jong overleden. Kindersterfte is een grote onbekende factor in genealogisch onderzoek, en daarvoor hoef je nog niet eens af te dalen naar de Middeleeuwen. Een andere onbekende factor is natuurlijk de mogelijkheid, dat er dochters en zonen in kloosters zijn ingetreden.(19) Door gebrek aan bewaardgebleven informatiebronnen, onbekendheid met of gebrek aan ontsluiting van archieven in binnen- en buitenland blijft het menigmaal behelpen met het samenstellen van een volledige genealogie.

Mijns inziens is er daarom voldoende reden om te veronderstellen dat uit (Margareta)'s tweede huwelijk minstens drie kinderen verwekt zijn, waarvan we met zekerheid Dirk en Rutger kennen. Otto van Wickerode zal rond 1208 hertrouwd zijn. Door o.a. Klaversma wordt verondersteld, dat de drie oudste zonen: Lotharius, Hendrik en Otto uit zijn eerste echtverbintenis stammen, omdat deze drie op generlei wijze in verbinding te brengen zijn met de gebroeders Willem en Engelbert van Horne.(20) Een niet eerder opgevoerd argument, als onderbouwing van Klaversma, is gelegen in het feit dat rond 1295 een Ludolf van Wickerode (kleinzoon van Lotharius) huwde met Irmgard van Cranendonck (klein- dochter van Engelbert).(21)

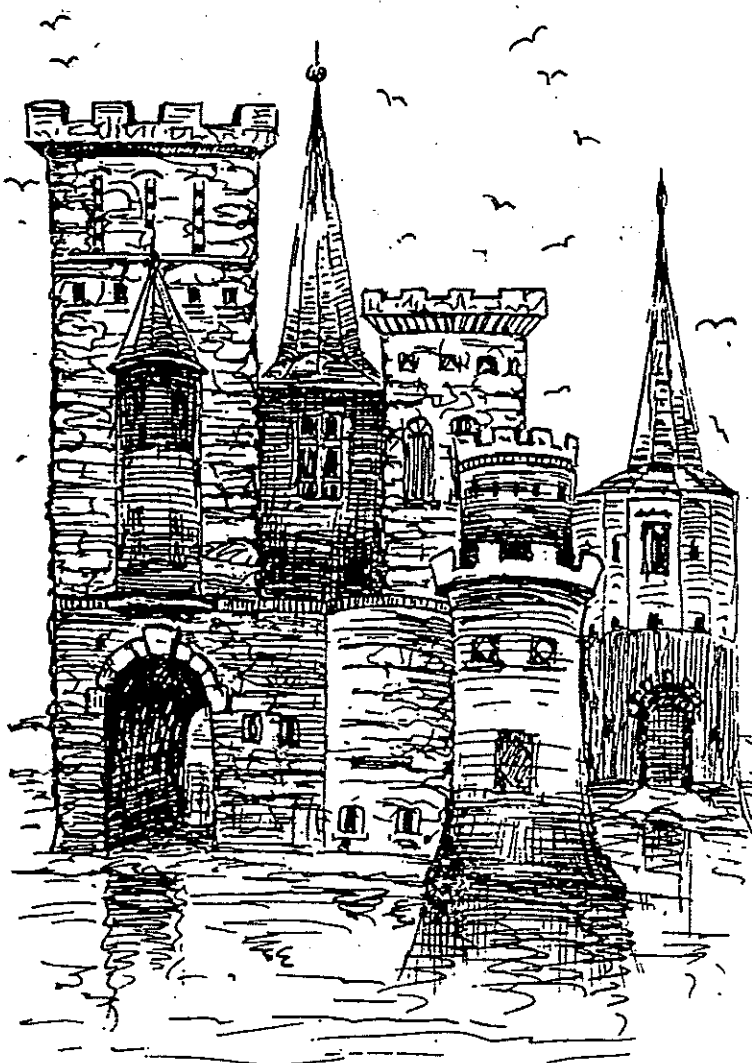
De belangrijkste middeleeuwse huwelijksbelemmering was het verbod op een huwelijk tussen personen die in de vierde graad of minder aan elkaar verwant waren.(22) Uitgaande van het gegeven dat broer en zus in de eerste graad, neef en nicht in de tweede graad, achterneef en

3. de waarschijnlijkheid van meer kinderen, gezien de ongewone naamsvernoemingen, de onbekende kindersterf-factor en mogelijke jeugdige kloostersintreding;
4. een ruimte van anderhalf tot twee jaar tussen de opeenvolgende kinderen (inclusief mogelijke miskramen),

dan komen we uit op een datering van rond 1200 voor (Margaretha)'s hertrouwen na haar eerder huwelijk met Willem van Horne (+ voor 1196) of diens broer Engelbert (+ na 1203).

Tegen het bovenstaande kan ingebracht worden dat het derde gegeven niet van toepassing hoeft te zijn en dat

Het kasteel van Cranendonk In 1654

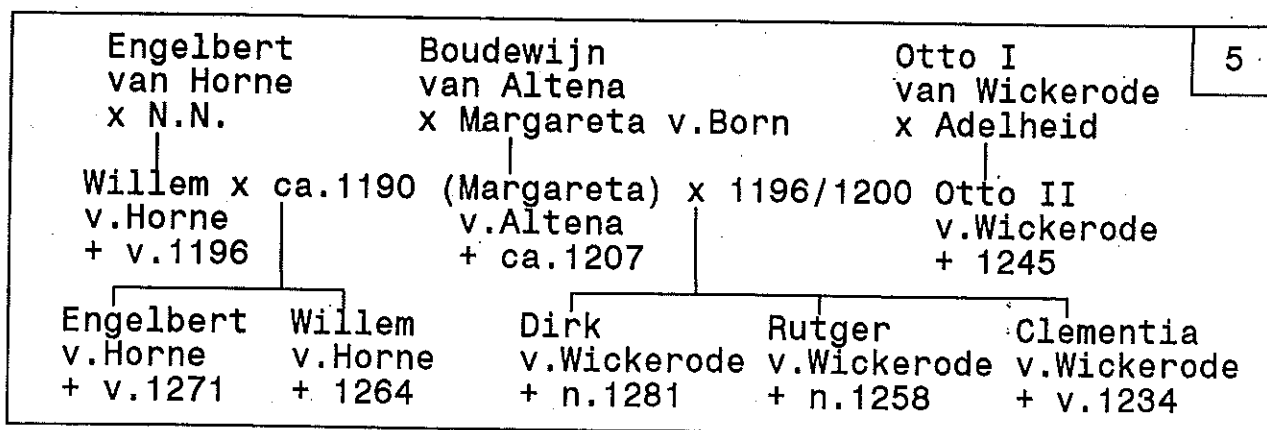
bij het vierde gegeven de tussenliggende ruimte tussen de opeenvolgende kinderen ook minder kan zijn geweest. Dat klopt, maar daarnaast weten we ook niet precies wanneer Engelbert van Horne, die in 1203 (na 1 okt.) nog als getuige voor de graaf van Gelre fungeerde, gestorven is.

Zelfs al zou Engelbert nog in 1203 zijn gestorven, dan nog moest (Margareta) negen maanden wachten om te kunnen hertrouwen. Stel dat ze in de tweede helft van 1204 hertrouwd en aangeteld is, dan is de periode van 1205 tot ca.1207 of eerder, krap geteld voor het baren van minstens drie kinderen. Daarbij komt Klaversma met een vijfde argument: "Dat de oudste zoons van haar kinderen beiden Willem heetten, pleit voor een huwelijk met een Willem van Horne". Klaversma vervolgt zijn bewering met "maar door de toenmalige enorme kindersterfte en het intreden in kloosters, heeft argumenteren met voornamen slechts een beperkte waarde".(23) Dit voorbehoud is begrijpelijk, indien enkel uitgegaan wordt van de persoonsnaam Willem.

Gezien het voorgaande zijn er echter nu een vijftal argumenten aangedragen voor een duidelijke en definitieve uitspraak: Willem van Horne was de vader van het broederpaar Engelbert en Willem van Horne.

Als vader Willem van Horne sr. inderdaad tussen 1191 en 1196 is overleden, zoals Klaversma veronderstelt, kan (Margareta) van Altena's hertrouwen al ruim voor 1200 dateren (dus ca. 1196/1200). Het huwelijk tussen Willem van Horne sr. en (Margareta) van Altena kan derhalve op ca.1190 geschat worden. Door deze schattingen is het ook mogelijk om zus Clementia definitief onder de kinderen van Otto II van Wickerode te scharen. Was zij een dochter van Willem van Horne sr. en (Margareta) van Altena

geweest dan zou ze al rond 1210 zijn gehuwd en was zij of haar man ongetwijfeld genoemd in de oorkonde van 1212 waarmee we deze paragraaf zijn begonnen. Het bovenstaande valt nu samen te vatten in afbeelding 5.

3. Engelbert van Horne

In dit artikel heb ik steeds gesproken van de gebroeders Engelbert en Willem van Horne. In de literatuur wordt Willem steeds als oudste broer gezien. Mijn afwijkende opvatting heeft te maken met een drietal overwegingen:

1. In de allereerste oorkondelijke vermelding van dit broederpaar staat Engelbert voorop. Het betreft de oorkonde van 1212 van hun oom!. Als naast familielid zal hij het toch wel hebben geweten.
2. Engelbert is als oudste zoon op gangbare wijze vernoemd naar zijn vermoedelijke grootvader Engelbert van Horne.
3. Zowel Engelbert als zijn broer Willem blijven zich gedurende hun leven heer van Horne noemen, "waaruit geconcludeerd kan worden dat elk van beiden na de dood van hun vader een deel van de Hornse goederen geerfd had". (24)

Om met het laatste te beginnen. Beiden hebben na de dood van hun oom Dirk van Altena diens bezit verdeeld en hebben waarschijnlijk later ook hun eigen vaderlijke erfgoederen herverdeeld. Het bezit van Willem lijkt grotendeels leengoederen te bevatten, waardoor hij ook als leenman van deze of gene zo vaak als getuige aanwezig is. Het bezit van Engelbert lijkt grotendeels allodiaal zonder leenverplichtingen, dus met een grote mate van zelfstandigheid, en dat is wellicht de reden waarom er over de oudste generaties Van Cranendonk zo weinig bekend is.

Het is niet terecht om een zoon zonder meer als oudste zoon te betitelen omdat hij of zijn erfgenamen in het bezit zijn van de naamgevende familiegoederen. Zo was Godfried van Cuyk (+ ca.1158) de oudste zoon van Hendrik I van Cuyk en Alveradis van Hochstaden. Godfried huwde de erfdochter van graaf Frederik van Arnsberg en werd zo de stamvader van de graven van Arnsberg en van Rietberg. Godfrieds jongere broer Herman van Cuyk werd de stamvader van de heren van Cuyk.(25) Het is derhalve goed mogelijk dat Horne, het naamgevende familiebezit uiteindelijk toebedeeld is aan de jongere broer Willem.

Met betrekking tot de tweede overweging kan het volgende worden gezegd. Vernoeming vond allereerst plaats naar vaders vader (Engelbert), vervolgens naar moeders vader (Boudewijn), daarna werd vaak de vader zelf vernoemd (Willem) en voor de verdere zonen had men nog wel de keuze uit enkele voorouders of naaste verwanten die vernoemd konden worden. Dit was eveneens van toepassing op de vrouwelijke vernoemingen. De eerste dochter werd naar vaders moeder vernoemd etc.(26) Uiteraard waren er talrijke uitzonderingen op deze vernoemingsregel, zoals de omkering van de oudste twee vernoemingen (de factor

kindersterfte kan ook een vertekend beeld geven). Dit voorbeeld valt te constateren in het gezin van de in 1323 gehuwde Ermgard van Cranendonck en Thomas van Zevenborne. Hun oudste zoon is vernoemd naar de vader van Ermgard. De tweede zoon is vernoemd naar de vader van Thomas. De oudste dochter is vernoemd naar vader's moeder terwijl de tweede dochter vernoemd is naar de moeder van Ermgard. De derde zoon en dochter zijn naar hun beiden vernoemd. (27)

Door Ermgard en Thomas zijn dus vernoemingsregels gehanteerd. Dat kan een dikke anderhalve eeuw eerder ook zijn gebeurd. Maar het ontbreken van een Boudewijn van Horne bij de oudste twee kinderen van Willem sr. en (Margareta) kan ook te wijten zijn aan kindersterfte. Het is zelfs mogelijk dat de naam Boudewijn niet meer aan bod kwam door een voortijdig overlijden van vader Willem sr. Het is dus mogelijk dat zoon Willem postuum vernoemd is naar zijn overleden vader. Uitgaande van een gezin waar vernoemingsregels werden gehanteerd, had hij in normale omstandigheden, slechts de derde zoon kunnen zijn. Helaas zijn wij onvoldoende op de hoogte over de preciese omstandigheden in die tijd. Wij kunnen slechts een poging doen om het een en ander op een zo logisch mogelijke wijze te verklaren.

4. De oudste Van Horne's

De oudste bekende Van Horne was een "Engelbertus van Hurne", die in een oorkonde van de abdij Thorn uit 1102 de laatste edelgetuige is. In deze oorkonde was de graaf van Gelre degene die de schenking bekrachtigde. (28) In 1122 vaardigde de aartsbisschop van Keulen een oorkonde te Rees uit. "Reginbaldus van Hurnen" en zijn zoon waren hierbij getuigen, tussen twee andere herengetuigen uit de Betuwe, samen met alle broeders van de Mariakerk van

Rees. In deze oorkonde was sprake van enkele plaatsen bij Rees die door de graaf van Kleef en graaf Gerard van Hochstaden werden lastig gevallen.(29) In een Keulse oorkonde die op 1138/1139 te dateren valt was een "Engelbertus van Hornin" getuige in een ruilverdrag van de Mariakerk van Rees.(30) In 1166 trad een "Engilbertus van Hornin" op als getuige in een oorkonde van de familie van Hochstaden.(31) Een Hendrik van Horne was van 1169 tot 22 feb.1197 abt van het klooster St.Pantaleon te Keulen. Klaversma ziet in hem een waarschijnlijke broer van Willem sr. en Engelbert van Horne.(32) Mijns inziens komt hij gezien zijn vermeldingsperiode meer in aanmerking als oom van Willem sr. en Engelbert. In 1189 stond "Wilhelmus van Hornen" vooraan als getuige in een oorkonde van Dirk van Duras, aartsdiaken van Luik. Deze beoorkondigde een schenking door zijn verwant Rutger van Merum aan de abdij Camp. Willem van Horne staat hier als derde getuige, achter Dirk, proost in Oldenzaal en graaf Floris III van Holland, maar voor Dirk van Altena en diens zoon Boudevijn, de voogd van Roermond, Herman van Holcho en twee ministerialen.(33) In 1191 getuigden "duo fratres de Hornen", twee broers van Horne, in een oorkonde van graaf Otto van Gelre ten behoeve van de abdij van Werden.(34) In ca.1196 was Engelbert van Horne getuige in een oorkonde van de graaf van Gelre.(35) Een "Ingelbertus de Horne" was prominent aanwezig in een oorkonde die op of kort na 1 oktober 1203 werd uitgevaardigd door graaf Otto van Gelre. Deze oorkonde betekende de definitieve regeling van alle geschillen na de schermutselingen, tussen de hertog van Brabant en de graaf. Engelbert van Horne stond hier als derde getuige achter graaf Hendrik van Kessel en Rutger van Merum en voor 22 andere edelen.(36)

Diverse malen zijn de bovenstaande van Horne's geheel of gedeeltelijk in een stamboomschema weergegeven.(37) Deze

schema's schitteren door hun minimale gegevens. Ten behoeve van dit artikel wil ik toch proberen om iets meer over deze personen te deduceren zodat ze in plaats van namen met data, wat meer personen van vlees en bloed worden. Het blijft echter een persoonlijke gis, die door andere onderzoekers op basis van dezelfde gegevens wellicht anders samengesteld kan worden.

Engelbert van Horne +n.1102 x ca.1075 N.N.	6	Toelichting
Reginbald van Horne +v.1138/1139 x 1100/1105 N.N.		Generatieduur 25/30 jr. bij mannen tenzij de "oudste" kleinzoon een andere naam heeft als opa. In dat geval ga ik uit van 30 jaar. (reke- ning houdend met vernoe- ming.(38)
 Engelbert van Horne +v.1166 x ca.1130 N.N. (dr.? van graaf Hendrik van Kessel, voogd van St.Pantaleon)		
┌ Engelbert +v.1189 Hendrik +ca.1197 van Horne van Horne x ca.1160 N.N. abt van St.Pantaleon (Willemsdr.?)		
└ Aleijdis Willem +v.1196 Engelbert v. Horne van Horne van Horne x ca.1180 x ca.1190 +n.1203 Rutger (Margareta) v. Merum v. Altena + ca.1212 + ca.1207		

De heren van Altena bezaten diverse goederen in Eindhoven en naaste omgeving, alsmede de heerlijkheid Kortessem in Belgisch Limburg. Klaversma vermoedt dat dit eerstgenoemde bezit, dat de graven van Duras geroofd zullen hebben van de abdij van St.Truiden, (39) alsmede de heerlijkheid Kortessem, via hun verwanten de heren van Kortessem en Borne, door huwelijk aan Boudewijn van Altena is toegekomen. (40) Aangezien ook Rutger van Merum een verwant was van Dirk van Duras, aartsdiaken van Luik, zal de aanwezigheid van de Van Altena's in de oorkonde van 1189 te

verklaren zijn uit een gezamenlijke afstamming uit de graven van Duras. De prominente plaatsing van Willem van Horne sr. voor de Van Altena's zal veroorzaakt zijn doordat Willem een nadere verwant was van Rutger van Merum. Te denken valt dan aan de mogelijkheid dat Rutger met een zuster van Willem was gehuwd. Een opvatting die ik deel met Coldewey.(41) Deze opperde in zijn publicatie de mogelijkheid dat de vrouw van Rutger een Van Horne of een Van Altena was. De laatste mogelijkheid is niet van toepassing, want dat zou slechts betekenen dat de verwantschap tussen Willem en Rutger slechts veroorzaakt werd door Willem's huwelijk met (Margareta) van Altena. In dat geval had Willem in de getuigenlijst achter de Van Altena's moeten staan, hetgeen niet het geval is.

5. Samenvatting

In het voorgaande is vast komen te staan dat Willem van Horne sr. de vader moet zijn van de gebroeders Engelbert en Willem van Horne. Hun moeder (Margareta) van Altena hertrouwde met de weduwnaar Otto II, heer van Wickerode, voor wie het ook zijn tweede huwelijk was. Clementia, echtgenote van Gerard van Malberg, is naar alle waarschijnlijkheid een Van Wickerode, en derhalve een halfzus van de voornoemde broers. Bovendien is het zeer goed mogelijk dat Engelbert van Horne de oudste was van de twee gebroeders. Rutger van Merum was een verwant van enerzijds Willem van Horne sr. en anderzijds van de familie Van Altena. Deze verwantschap valt te verklaren doordat Rutger waarschijnlijk een zwager van Willem van Horne was, alsmede net als de Van Altena's afstamde van de graven van Duras.

BIJLAGE: "Van Horne"-publicaties door drs.T.Klaversma:

1. De heren van Cranendonk en Eindhoven ca.1200-1460, Bijdragen tot de geschiedenis van Eindhoven, Heemkundige Studiekring "Kempenland" (1969).
2. "Een kort wederwoord" (op "Een bastaard als heer van Cranendonk?"), Brabants Heem XXI (1969) 111-114.
3. "Gerard van Horne; een korrektie en aanvulling", Campinia VII nr.27 (1977) 128.
4. "De geslachten van Altena en Horne tot ca.1300", Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg CXIV (1978) 7-61.
5. "Jacob I en Jacob II van Horne, Frederik van Egmond, heren van Cranendonk en Eindhoven ca.1460-1521", Eindhoven door de Eeuwen, Heemkundige Studiekring "Kempenland" (1982) 25-45.
6. "De Hornes 1296-1345", Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg CXXI (1985) 7-68.
7. "De heren van Horne, Altena, Weert en Kortessem (1345-1433)", Weert in woord en beeld, Jaarboek voor Weert, Stichting Weerter Publikaties (1989) 51-65, (1990-1991) 24-53, (1992) 122-138.

N.B.

In de hiernavolgende noten heb ik me hoofdzakelijk beperkt tot het verwijzen naar de desbetreffende bladzijde van bovenstaande publicaties, alwaar dan de oorspronkelijke bronvermelding te vernemen valt. De volledige weergave ervan zou dit artikel onnodig vergroten en daarnaast was het voor mij ondoenlijk om alle door vakmensen geciteerde bronvermeldingen te controleren. Alle in deze bijlage opgenomen, en een groot deel van de overige genoemde publicaties zijn te raadplegen in het Streekarchief Regio Eindhoven.

Noten:

1. J.Th.M.Melssen, "De geschiedenis van Eindhoven tot omstreeks 1570", Sporen onder de Kempische Stad (1995) 53-119. 2. In Gens Nostra (1991) XLVI, (Karel-de-Grotenummer II), een publicatie van de Werkgroep Middeleeuwse Vorstenkwartieren van de Nederlandse Genealogische Vereniging, ontbreekt in eindreeks 212 zowel literatuurverwijzing als een verwijzing door de redactie naar de publicaties van drs. T. Klaversma. Dat geldt ook voor "Van Aken naar heden, addenda et corrigenda en registers op de Karel de Grote-nummers van Gens Nostra 1968, 1990 en 1991 (1994). De doctoraalscriptie van P.J.V. Dekkers, Sterksel 1197-1653, Een domein van de abdij van Averbode in de volle en late middeleeuwen, is een geval apart. Uit het hoofdstuk "De heren van Altena en Horne in de kontreien van Brabant en Loon" blijkt overduidelijk, dat de auteur slechts enkele publicaties heeft gelezen en die onvoldoende. Zonder opgave van redenen worden oude, reeds door Klaversma weerlegde opvattingen weer ten tonele gevoerd. 3. Klaversma (1978) 40: "minderjarig dus minstens 14 jaar". Een leeftijd van 15 jaar kom je ook wel eens tegen maar dat is slechts een nuanceverschil, want op je 14e verjaardag begin je met je 15e levensjaar. Deze leeftijd heeft waarschijnlijk te maken met het feit, dat jongens volgens het canonieke recht vanaf hun veertiende jaar als geslachtsrijp gelden. Zie ook noot 16. 4. Klaversma (1978) 49. 5. Klaversma (1978) 30, 48, 49. 6. Klaversma (1969) 13 en Klaversma (1978) 49. 7. Klaversma (1969) 10 en Klaversma (1978) 49. 8. Klaversma (1978) 49. 9. In 1969 veronderstelde Klaversma, dat de broers Engelbert en Willem van Horne beiden met een zuster van Dirk en Rutger van Wickerode waren gehuwd. In Klaversma (1978) 50 noot 223 staan verschillende argumenten voor de opvatting dat Dirk en Rutger halfbroers van de Van Horne-broers moeten zijn, een gegeven dat Dekkers over het hoofd heeft gezien. 10. Europäische Stammtafeln zur Geschichte der Europäischen Staaten, Neue Folge Band VII, Tafel 142 (1979). Band VI, Tafel 63 vermeldt Die Herren und Grafen von Horn in Horn, Altena etc., und in Perwez, und die Herren von Cranendonk a.d. Haus der Grafen von Horn. 11. Deze vermeldingsjaren heb ik tot dusver nog nergens bevestigd gezien. De artikelen van Klaversma geven hier ook geen informatie over. 12. Eberhard Quadflieg, Genealogie

der Grafen von Limburg-Styrum sowie ihrer direkten Vorfahren, Tafel 3b (blz. LXXIV). Zie ook G.Aders: Kapitel B; Die Herren und Grafen von Saffenberg (blz. 17). Beide bijdragen opgenomen in Die Grafen van Limburg Styrum, Teil 1, Band 1 (1976). 13. Klaversma (1978) 49. 14. Klaversma (1978) 49, noot 221. Heer Otto van Malberg is in 1285 getuige als het patronaat van Heeze en Leende door Willem, heer van Horne aan het klooster Keyzersbosch wordt gegeven. 15. Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299, dl 1, (1970): nr 165, Otto Junior van Malberg is in 1172 getuige in een oorkonde van bisschop Godfried van Utrecht; nr 168, Otto de Malberg is in 117(4) getuige voor bisschop Godfried. 16. Dr. E.M.F. Koch, De kloosterpoort als sluitpost?, adellijke vrouwen langs Maas en Rijn tussen huwelijk en convent 1299-1600, (1994) 139 noot 34 met verwijzing. 17. J.W. Zondervan, "De vrouwen van Randerode en van Zandenburg (Veere)", De Nederlandsche Leeuw CX (1993) 483. Een mooi voorbeeld van enkele kort op elkaar volgende vrouwelijke generaties vormen de volgende dames: Jutta van Borselen huwde in 1271 met Hendrik van der Leck; Agnes van der Leck huwde (ca 1285) met Arnold van der Sluis; Jutta van der Sluis huwde (ca. 1300) met Wolter van Keppel. 18. Noot 17 is een mooi voorbeeld van het uithuwelijken van een dochter rond haar 15e jaar. In het volgende voorbeeld valt een periode van ca. 20 jaar te constateren: hertog Hendrik I van Brabant huwde in 1213 met Maria van Frankrijk; zijn oudste dochter Elisabeth huwde in 1233 met Dirk van Kleef-Dinlaken; hun oudste dochter Mechtild huwde in 1253 met Gerard van Luxemburg-Durbuy; hun oudste dochter Irmgard huwde in 1272 met Gerard van Blankenheim. De leeftijd kan dus van familie tot familie verschillen. Omdat we meestal niet met zekerheid weten of de oudste dochter ook het eerstgeboren kind uit het gezin was, lijkt een generatiebreedte van 20 jaar op zijn plaats. Deze generatiebreedte dient gezien te worden als de tijd tussen het trouwjaar van de ouders en dat van de oudste dochter. Deze periode van 20 jaar lijkt mij een praktische richtlijn bij adellijke en gegoede burgerlijke families. De oudste dochter kan in dergelijke gevallen bij haar huwelijk toch pas een 15 à 20-jarige leeftijd hebben. 19. Uit de studie van Koch blijkt, dat de vrouwenkloosters minimumleeftijden hanteerden van 5 tot 15 jaar. Uit enkele voorbeelden blijkt ook, dat daar weleens van afgeweken werd. Zo

woonden in 1336 in het klooster in Thorn twee kanunnikessen van resp. 2 en 4 jaar. Koch, 109-117. 20. Klaversma (1978) 49-50. 21. Drs. P. Avonds en drs. H. Brokken, "Heusden tussen Brabant en Holland (1317-1357), Analyse van een grensconflict", Varia Historica Brabantica IV (1975) 28 en 32-36. Europaischen Stammtafeln, Neue Folge VII: Tafel 142, Die Herren von Wickrath aus dem Haus der Grafen von Ahr. 22. L.J. van Apeldoorn, Geschiedenis van het Nederlandsche huwelijksrecht (MCMXXV) 156 en 157. 23. Klaversma (1978) 49 noot 220. 24. Klaversma (1969), 13. 25. Dr. E. J. A. Coldewij, De Heren van Kuyck 1096-1400; Bijdragen tot de Geschiedenis van het zuiden van Nederland deel L (1981) 227. 26. H. J. J. Vermeulen, "Een heel domme fout van de klerken van de graaf van Holland?", Ons Voorgeslacht 42 (1987) 4. 27. Klaversma (1969) 16. 28. Klaversma (1978) 34; Dekkers (1994) 42. 29. Klaversma (1978) 36 noot 149. 30. Aldaar, 31. Aldaar en Dekkers (1994) 42. 32. Klaversma (1978) 38. 33. Klaversma (1978) 13-14; J. Linssen, "Een verkenning van de heren van Mereheym", Publications de la Société Historique et Archeologique dans le Limbourg XC-XCI (1954-1955) 163-164, 181. 34. Dekkers (1994) 42, 45; Klaversma (1978) 49. 35. Klaversma (1969) 10 en Klaversma (1978) 49. 36. Dr. H. P. H. Camps, Oorkondenboek van Noord-Brabant tot 1312, deel 1 (1979) nr. 99. 37. Klaversma (1969); W. M. van de Boel, "Het Wapen der Hornes", Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg CX (1974) 271; Dekkers (1994) 43. 38. Gewoonlijk hanteert men een generatieduur, van 30 à 40 jaar of wel gemakshalve drie generaties per eeuw. Wie de genealogische publicaties doorbladert, zal tot de conclusie komen dat lang niet iedereen zich daaraan conformeert. Dit zal ook sterk afhangen van de beschikbare informatie die over een persoon of familie is bewaardgebleven, alsmede van de historische achtergrond waartegen zij figureren. Zelf vind ik in vele gevallen een generatieduur van 25 à 30 jaar een werkbare richtlijn. Dat geldt ook voor de regel dat de oudste zoon naar grootvader van vaderskant wordt genoemd. In gevallen waar we dat niet kunnen constateren hebben we waarschijnlijk te maken met een vroeg overlijden van de jonge naamdrager. De generatiebreedte tussen het huwelijksjaar van de ouders en dat van de "oudste" zoon zal dan rond de 30 jaar liggen. 39. Klaversma (1978) 8-9. 40. Klaversma (1978) 17. 41. Coldewij (1981) 109 noot 283.

'T GRUUN BUUKSKE

van de
Heemkundige Studlekring "Kempenland"
Eindhoven en omgeving

Zomer 1996

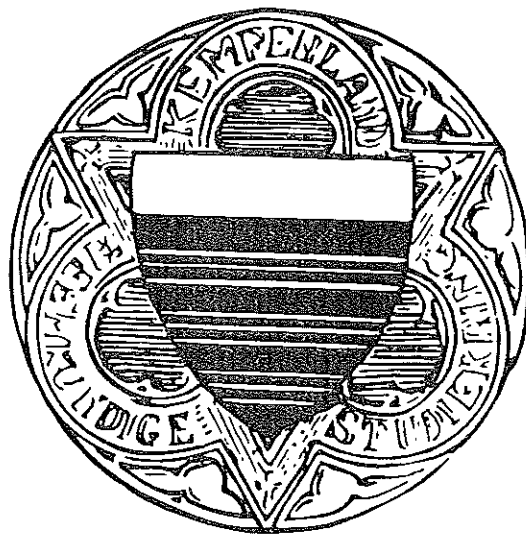
25e jaargang nr. 2

INHOUDSOPGAVE

Jaarverslag over 1995, A.Dams	42
Verslag van de jaarvergadering 1996, A.Dams	45
Jaarverslag van de archeologische werkgroep	49
De Van Horne's, aanvullingen en alternatieven, Hans Vogels	50
Veel Eindhovense bruggen hebben een naam, J.Spoorenberg	69
Huismiddeltjes IV, J.Spoorenberg	79
Huisnamen IV, J.Spoorenberg	79

'T GRUUN BUUKSKE

1996

HEEMKUNDIGE STUDIEKRING
KEMPENLAND EINDHOVEN